

Uvodnik/Leading article

90 let organiziranega delovanja medicinskih sester na Slovenskem: iz preteklosti skozi sedanost v prihodnost

90 years of professional nursing in Slovenia: the past, the present and the future

Monika Ažman

Začetki delovanja stanovske organizacije

Iz originalnega zapisnika (Organizacija absolventk šol za sestre, 1927), ki ga hranimo v arhivu Zbornice zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveze strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije, beremo: »Dne 27. novembra 1927 se je vršil v zavodu za zaščito dece v Ljubljani ustanovni občni zbor Organizacije absolventk šole za sestre v Ljubljani. Udeležilo se ga je trinajst sester: sr. Arkova, sr. Češarkova, sr. Boškinova, sr. Grudnova, sr. Hočevarjeva, sr. Jazbinškova, sr. Kecljeva, sr. Kurentova, sr. Marinčičeva, sr. Revenova, sr. Štefančičeva, sr. Schiffrerjeva in sr. Vovkova. Prisostvoval je šef zavoda, g. dr. Dragaš. Predsedovala je sr. Schiffrerjeva kot predsednica pripravljalnega odbora.« Tega dne se je z ustanovnim občnim zborom ustanovila prva sestrsko organizacija v Jugoslaviji, »tvorila bo vez med vsemi sestrami, skrbela za njihov dobrobit ter reševala sestrsko vprašanja vobče« (Organizacija absolventk šol za sestre, 1927). Tako je nastala Organizacija absolventk šole za sestre Zavoda za socialno higiensko zaščito dece v Ljubljani. Za predsednico je bila izvoljena Antonija Schiffrer. Omenjeni zapisnik pomeni temeljni dokument za začetek organiziranega delovanja medicinskih sester na Slovenskem, katerega 90-letnico že vse leto obeležuje današnja stanovska organizacija Zbornica – Zveza. Omenjeni ustanovni občni zbor pomeni tudi začetek društvenega delovanja zaščitnih sester (danes medicinskih sester) na območju takratne države Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Osnovni vodili ob ustanovitvi organizacije sta bili poklicno povezovanje in strokovna pomoč medicinskim sestram. Poslanstvo se vse do danes ni dosti spremenilo, spreminjale so se le aktivnosti, ki jih je organizacija izvajala kot odgovor na potrebe stroke

in zdravstvene potrebe prebivalstva. Oris delovanja organizacije do leta 1997 oz. 2007 sta zajela Jubilejni zbornik ob 70-letnici Zveze društev medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije in Zbornice zdravstvene nege Slovenije (Zveza društev medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije, 1997) in Obzornik zdravstvene nege, letnik 41, suplement 1 iz leta 2007 (80 let organiziranega delovanja medicinskih sester na Slovenskem, 2007). Zadnje, v tem trenutku še sveže desetletje delovanja organizacije je prav tako vredno zapisa ter podlaga za pogled v prihodnost.

Regulacija lastnega poklica zdravstvene in babiške nege

Organizacija in z njo njene voditeljice in predsednice so se v devetdesetih letih delovanja soočale z različnimi izzivi. Tudi v zadnjih desetih letih se je odvil niz dogodkov, ki so in bodo za vedno zaznamovali stanovsko organizacijo in z njo tako zdravstveno kot babiško nego v Sloveniji. Dne 1. 7. 2005 je Zbornica – Zveza s strani Ministrstva za zdravje za obdobje treh let, z možnostjo podaljšanja za enako obdobje, prvič prejela javno pooblastilo, ki je opredeljevalo štiri področja: vodenje registra izvajalcev zdravstvene in babiške nege, podeljevanje in podaljševanje licenc za samostojno izvajanje dela v zdravstveni in babiški negi, izvajanje strokovnih nadzorov s svetovanjem ter načrtovanje specializacij in specialističnih izpitov. Med funkcionarji organizacije, ki so si dolga leta prizadevali za lastno regulacijo stroke, je bilo čutiti navdušenje in optimizem, da se za zdravstveno in babiško nego v Sloveniji obetajo boljši časi. Prvi postopki za vpis v register izvajalcev zdravstvene in babiške nege so se začeli junija 2007, skladno z Zakonom o upravnem postopku so bile izdane tudi prve odločbe. Le-tem so še v istem letu sledile prve odločbe o podeljeni licenci za samostojno

Monika Ažman, dipl. m. s.; predsednica Zbornice zdravstvene in babiške nege – Zveze slovenskih društev medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije, Ob železnici 30 a, 1000 Ljubljana, Slovenija

Kontaktne e-naslov/Correspondence e-mail: predsednica@zbornica-zveza.si

Prejeto/Received: 1. 9. 2017
Sprejeto/Accepted: 8. 9. 2017

<https://doi.org/10.14528/snr.2017.51.3.194>

delo v zdravstveni oz. babiški negi. Javno pooblastilo, ki je bilo Zbornici – Zvezi podeljeno na podlagi pogodbe za triletno obdobje, se je izteklo maja 2008. Ministrstvo za zdravje je javno pooblastilo za obdobje treh let Zbornici – Zvezi vnovič dodelilo leta 2009, tj. do leta 2012. Leta 2013 je regulacijo stroke zdravstvene in babiške nege Ministrstvo za zdravje začelo izvajati samo, vendar pogovori v smeri ponovne podelitve javnih pooblastil niso nikoli zamrli. Januarja 2016 so bila na vseh štirih področjih javna pooblastila za triletno obdobje znova podeljena Zbornici – Zvezi. Dejavnosti javnih pooblastil se izvajajo redno, brez zaostankov, v urejenem in varnem informacijskem sistemu. Uspešno se izvajajo tudi postopki podaljševanja licenc, tj. prva redna podaljšanja licenc za novo sedemletno obdobje, ter strokovni nadzori s svetovanjem (v letu 2017 10 sistemskih in 40 individualnih).

Prevedba plačnega sistema ter poklicne aktivnosti in kompetence v zdravstveni in babiški negi

V letu 2008 je za vse zaposlene v javnem sektorju v Republiki Sloveniji začela veljati prevedba v nov plačni sistem. To je pomenilo, da je bilo treba določiti plačne razrede za delovna mesta in nazive ter poimenovanja delovnih mest, če so se le-ta spremenila oziroma nastala z združevanjem različnih delovnih mest. Pogajanja z vlado je za področje zdravstvene in babiške nege vodil stanovski sindikat, tj. Sindikat delavcev v zdravstveni negi Slovenije. Ponovno so v ospredje stopila neskladja zaradi različnih ravni izobrazbe izvajalcev zdravstvene in babiške nege na istih oz. enakih delovnih mestih.

Zbornica – Zveza je tega leta izdala dolgo nastajajoči dokument *Poklicne aktivnosti in kompetence v zdravstveni in babiški negi* (Železnik, et al., 2008). To je bila že tretja različica razmejevanja dela v zdravstveni negi (prva 1992, druga 1997), prvič pa so bile v tem dokumentu navedene tudi aktivnosti in kompetence za področje babiške nege in naloge, ki jih izvaja bolničar negovalec. Eden pomembnejših namenov dokumenta je bilo tudi udejanjanje direktiv Evropskega parlamenta in sveta (European Parliament and Council - EC) ter Evropske unije (EU) za regulirane poklice v naši državi. Cilji dokumenta so bili usmerjeni v oblikovanje podlag za načrtovanje kadrov in kadrovske politike v naši stroki, v sistemizacijo delovnih mest, za določitev kompetenc in drugo. Do zaključka tega leta (2017) naj bi izšla revizija omenjenega dokumenta, torej že četrti tak dokument za področje zdravstvene nege. Novi dokument bo opredelil in upošteval tudi usmeritve za implementacijo direktive, zapisane v dokumentu *EFN smernice za implementacijo člena 31 o medsebojnem priznavanju poklicnih kvalifikacij glede na Direktivo 2005/36/EC, dopolnjeno z Direktivo 2013/55/EU* (2015) (EFN – European Federation of Nurses Associations – Evropska federacija združenj medicinskih sester). Tako kot dokumenti o splošnih poklicnih aktivnostih in kompetencah so zadnja leta na njihovi osnovi nastajali tudi dokumenti o poklicnih aktivnostih in kompetencah

za posamezna strokovna področja (družinska medicina, patronažno varstvo, socialnovarstveni zavodi, nefrologija, dializa in transplantacija).

Zagotavljanje ustreznih pogojev dela oz. lastnih prostorov

Dne 25. 7. 2009 je Zbornica – Zveza po več kot 80 letih delovanja prvič dobila svoje poslovne prostore. S podpisom pogodbe o finančnem najemu za dobo 15 let je takratna predsednica Darinka Klemenc skupaj z redno zaposlenimi postavila temelje in pogoje za delo tako zaposlenih kot tudi izvršilnih odborov strokovnih sekcij Zbornice – Zveze. Ne le, da se izvršilnim odborom strokovnim sekcijam, komisijam in delovnim skupinam od tedaj ni več treba sestajati na različnih lokacijah in najemati prostore, z nekaj več kot 300 m² delovnih površin, ki obsegajo tudi sejno sobo, knjižnico in malo sejno sobo, je sedež organizacije na naslovu Ob železnici 30a postal prijazno zatočišče za neštete dejavnosti članic in članov.

Vpetost v mednarodno dogajanje, sodelovanje in politično udejstvovanje

Posebno mesto v zgodovini delovanja organizacije bo za vedno pripadlo izvedbi prvega svetovnega kongresa s področja zdravstvene nege v Sloveniji – 17. bialnega kongresa enterostomalnih terapevtov – World Council of Enterostomal Therapists (junija 2008 v Ljubljani), ki je bil s 1500 udeleženci z vsega sveta največji dogodek pri nas do zdaj. Sledila sta mu še dva svetovna kongresa pod okriljem naše organizacije: 10. svetovni kongres anestezijskih medicinskih sester (International Federation of Nurse Anesthetists) (junija 2012 v Ljubljani) in 17. bialna mednarodna konferenca medicinskih sester v primarnem zdravstvenem varstvu šolskih otrok in mladine (junija 2013 v Ljubljani). Sodelovali smo predvsem s stanovskimi združenji v bližini: Avstrijo, Hrvaško, Srbijo, Makedonijo, delno tudi z Veliko Britanijo. Mednarodne vezi z državami nekdanje skupne države Jugoslavije niso nikoli popolnoma zamrle. Uradno smo podpisali dogovore o sodelovanju s Hrvaškim združenjem medicinskih sester (Hrvatska udruga medicinskih sestara – 17. 12. 2008), z Zvezo združenj zdravstvenih delavcev Srbije (Savez udruženja zdravstvenih radnika Srbije – 12. 5. 2010) in z Združenjem medicinskih sester, tehnikov in babic v Republiki Makedoniji (Združenije na medicinski sestri, tehničari i akušerki na Makedonija – 10. 5. 2014).

Oktober 2015 je Slovenijo obiskala takratna predsednica International Council of Nurses (ICN) dr. Judith Shamian. Njen obisk je vključeval tudi srečanje s predsednikom Državnega sveta in z ministrico za zdravje ter novinarsko konferenco, na kateri je spregovorila o nujnosti krepitve kadrovskih virov v zdravstveni negi ter o pomenu izobraževanja in sodelovanja stroke zdravstvene in babiške nege pri

uvajanju sistemskih sprememb v zdravstvu. Po obisku Christine Hancock leta 2002 je to bil drugi obisk aktualne predsednice ICN pri nas. Ob praznovanju 90. obletnice 2017 pa pričakujemo tudi udeležbo sedanje predsednice ICN Annette Kennedy.

Zbornica – Zveza aktivno sodeluje v mednarodnih organizacijah EFN, ICN, ICM (International Confederation of Midwives – Mednarodna zveza bobic) in EMA (European Midwifery Association – Evropska zveza bobic). Posamezne strokovne sekcije so članice različnih tujih mednarodnih strokovnih združenj. Ponosni smo, da je prva slovenska članica upravnega odbora ICN Veronika Pretnar Kunstek utrla pot k uspešni kandidaturi drugih naših članov. Po večletnem delovanju mag. Petra Požuna v upravnem odboru ICN (od 2009 do 2017) je bila na letošnjem 26. kongresu ICN kot tretji zaporedni slovenski predstavnik v upravnem odboru izvoljena izr. prof. dr. Brigita Skela Savič. Pomembno mesto v vodstvu EMA pa ima babica Anita Prelec (2009–2017).

Tudi v Državnem svetu Republike Slovenije je že ves čas njegovega delovanja tudi naš zastopnik oz. predstavnik za področje zdravstva. Naša prva državna svetnica je bila Majda Šlajmer Japelj, druga Petra Kersnič, tretji mag. Peter Požun.

Poslanstvo, vizija, vrednote in kodeksi strokovne organizacije

Poslanke in poslanci Zbornice – Zveze so na 23. redni skupščini leta 2011 definirali tri pomembne elemente organizacije: poslanstvo, vizijo in vrednote. Zbornica – Zveza je »sodobno strokovno stanovsko združenje, ki ustvarja prihodnost zdravstvene in babiške nege in oskrbe, vselej v skrbi za sočloveka« (Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveza društev medicinskih sester, bobic in zdravstvenih tehnikov Slovenije, 2011). Istega leta je nastal tudi dokument *Podoba medicinske sestre, babice in tehnika zdravstvene nege*. Leta 2014 sta bila v enotni publikaciji izdana dva pomembna kodeksa: prenovljen in dopolnjen *Kodeks etike medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije*, ki se danes imenuje *Kodeks etike v zdravstveni negi in oskrbi Slovenije* (2014), in *Kodeks etike za babice Slovenije* (2014), ki ga je kot prvi samostojni dokument na področju babištva v Sloveniji potrdila skupščina Zbornice – Zveze že leta 2011 (Kodeks etike za babice, 2011). Z namenom izboljšanja in nadgrajevanja kakovosti dela funkcionarjev Zbornice – Zveze ter prepoznavnosti stroke in stanovske organizacije je upravni odbor na 38. redni seji 18. 11. 2015 sprejel tudi *Kodeks delovanja funkcionarjev Zbornice – Zveze* (2016).

Izobraževanje in vseživljenjsko učenje kot temelj delovanja organizacije

Skrb za strokovni in karierni razvoj posameznika je pomemben del statutarnih nalog organizacije. Leta 1994 je naša stanovska organizacija izvedla prvi simpozij zdravstvene nege, leta 1997 prvi kongres

zdravstvene nege. Od začetkov do danes smo izvedli že 15 simpozijev in 10 kongresov na nacionalni ravni, v zadnjih letih tudi z vabljenimi priznanimi strokovnjaki s področja zdravstvene in babiške nege iz tujine.

Večkrat omenjene spremembe v plačnem sistemu v letu 2008 so prispevale k uvajanju specialnih znanj na področje zdravstvene in babiške nege. Nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK) smo razvijali tudi na področjih, kjer ni bilo ustreznega izobraževalnega sistema. Tako so nastale tri nacionalne poklicne kvalifikacije: NPK ortopedski tehnolog, NPK zobozdravstveni asistent in NPK zdravstveni reševalec. Vzpostavitev urgentnih centrov po državi je zahtevala ne le prilagoditev organizacije dela strokovnjakov zdravstvenega tima, temveč tudi nova znanja izvajalcev zdravstvene in babiške nege. Zbornica – Zveza (Sekcija medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v urgenci) je postala organizatorica programa usposabljanja, poimenovanega Triaža v sistemu nujne medicinske pomoči v Republiki Sloveniji.

Strokovnjaki s področja urgentne obravnave pacientov in Ministrstvo za zdravje sta izbrala manchesterški triažni sistem, ki se uporablja v mnogih evropskih državah in v svetu. Program je določilo Ministrstvo za zdravje z odredbo v Uradnem listu Republike Slovenije št. 15/2013 z dne 18. 2. 2013. Uvedbi prvega izobraževalnega modula je tako sledil še drugi: Tečaj dodatnih postopkov zdravstvene nege pri obravnavi ogroženega poškodovanca (Advanced Trauma Care for Nurse – ATCN). Ta tečaj je namenjen vsem diplomiranim medicinskim sestram/zdravstvenikom, ki želijo nadgraditi svoje znanje oskrbe življenjsko ogroženega poškodovanca.

Podatki, zbrani za potrebe javnih pooblastil, kažejo, da je Komisija za licenčno vrednotenje v letih 2012–2016 pregledala 1711 vlog organizatorjev izobraževanj, pretežno v izvedbi strokovnih sekcij in regijskih strokovnih društev, ki se jih je udeležilo skupaj več kot 85.000 izvajalcev zdravstvene in babiške nege (Ažman, 2017). Trend izobraževanj ne popušča.

Kljub dostopnosti skoraj vseh pomembnih tujih publikacij in dokumentov preko svetovnega spleta je organizacija v slovenski jezik prevedla in na svoji strani objavila *EFN smernice za implementacijo člena 31 o medsebojnem priznavanju poklicnih kvalifikacij glede na Direktivo 2005/36/EC, dopolnjeno z Direktivo 2013/55/EU* in dokument Svetovne zdravstvene organizacije *Globalne strateške usmeritve dejavnosti zdravstvene in babiške nege 2016–2020* (World Health Organization, 2016), v katerem avtorji ugotavljajo, da so medicinske sestre in babice odločilne pri ključnih zdravstvenih storitvah in bistvene pri krepitvi zdravstvenega sistema. Do konca tega leta bo preveden in natisnjen tudi priročnik *NANDA International Negovalne diagnoze, definicije in klasifikacija 2015–2017*. Pomemben prispevek k razvoju stroke imajo tudi nacionalni protokoli s področja zdravstvene in babiške nege ter oskrbe v Republiki Sloveniji, ki jih je organizacija začela

pripravljati po sklepu Odbora strokovnih sekcij leta 2010, da bo kot reprezentativna nacionalna strokovna organizacija pripravila dokumente z navodili za dobro prakso zdravstvene in babiške nege ter oskrbe pod skupnim imenom *Nacionalni protokoli*. Doslej je bilo izoblikovanih in strokovni javnosti posredovanih že več kot 30 protokolov.

V okviru Zbornice – Zveze je bil z namenom nadgradnje stroke, organizacije in raziskovanja ustanovljen Center SKOR – Nacionalni center za strokovni, karierni in osebnostni razvoj medicinskih sester in babic. Ravno tako v okviru Zbornice – Zveze že skoraj dve desetletji deluje tudi Delovna skupina za nenasilje, ki z detabuizacijo nasilja v zdravstveni in babiški negi prispeva k prepoznavanju, ozaveščanju in obravnavi nasilnih dejanj na naših delovnih mestih. Od leta 2013 deluje tudi stalna Delovna skupina za paliativno zdravstveno nego.

Vloga regijskih strokovnih društev in strokovnih sekcij – ključnih izvajalcev izobraževalnih dogodkov, povezovanja in skrbi za članstvo

Povezovanje članstva v obliko organiziranega delovanja (regijskih strokovnih) društev in strokovnih sekcij se je postopoma razvijalo od prvih začetkov leta 1927 vse do današnjih dni. Ključne stebre strokovne organizacije predstavlja enajst regijskih strokovnih društev, katerih predsednice so se leta 1997 zaradi nove zakonodaje o društvih s posebno pogodbo povezale v Zvezo društev. Operativni organ v odnosu do krovne organizacije je Odbor regijskih strokovnih društev (ORS) z dvema predstavnikoma v Upravnem odboru Zbornice – Zveze. Združevanje članstva poteka po regijskem principu, društva so poimenovana po mestih ali regijah. Primarna naloga društev je skrb za članstvo, za regijsko povezovanje ter za kakovost dela in življenja članic in članov nasploh, iz česar izhaja tudi nudenje interesnih prostočasnih aktivnosti. Strokovne sekcije se povezujejo po strokovnem principu in pomenijo strokovno moč organizacije na ožjih strokovnih področjih. Trenutno deluje 31 strokovnih sekcij, vsaka s svojim programom izobraževanja. Skoraj vsa njihova strokovna srečanja se zaključijo z izdajo zbornikov, katerih strokovni prispevki so iz leta v leto kakovostnejši. Strokovne sekcije so nepogrešljive tudi pri oblikovanju nacionalnih protokolov, pri definiranju poklicnih aktivnosti in kompetenc, pri strokovnih nadzorih itd. Za koordinacijo strokovnih sekcij skrbi Odbor strokovnih sekcij (OSS) s prav tako dvema predstavnikoma v Upravnem odboru Zbornice – Zveze.

Slovenska zdravstvena in babiška nega zazrta v prihodnost

Sprehod skozi zgodovino delovanja strokovne organizacije bralcu oriše pomembne mejnike delovanja organizacije, neprestana prizadevanja po

prepoznavnosti in razvoju zdravstvene in babiške nege za blaginjo državljanov ter številne aktivnosti, ki so zlasti v zadnjem desetletju usmerjene v zagotavljanje kakovostne, varne in etične zdravstvene obravnave tako za paciente/uporabnike kot tudi za izvajalce same. Širitev področja dela diplomiranih medicinskih sester je namreč pomemben korak k izboljšanju kakovosti in dostopnosti širše zdravstvene oskrbe (Hanlon, 2015).

Zbornica – Zveza je leta 2011 skupaj z drugimi deležniki sodelovala pri vzpostavitvi projekta referenčnih ambulant družinske medicine (RADM) na primarni ravni zdravstvenega varstva. Delo diplomirane medicinske sestre v RADM zahteva določena znanja in spretnosti, za katera je Zbornica – Zveza ob uvedbi RADM želela, da jih diplomirane medicinske sestre pridobijo načrtno in nadzorovano, kar se je kasneje izkazalo kot utemeljeno (Poplas Susič, 2017). Napredna znanja diplomiranih medicinskih sester se bodo v prihodnosti zagotovo razvijala tudi na področju predpisovanja medicinsko-tehničnih pripomočkov in zdravil ter na področju izvajanja specialnih intervencij v zdravstvenih institucijah in na terenu. Že prejšnji izobraževanje (Triaža v sistemu nujne medicinske pomoči v Republiki Sloveniji in Tečaj dodatnih postopkov zdravstvene nege pri obravnavi ogroženega poškodovanca – ATCN) ter modul izobraževanj za področje vodenja pacienta s kronično nenalezljivo boleznijo v RADM so trden argument za razvoj podiplomskega specialističnega študija oz. kliničnih specializacij na področju zdravstvene nege. Z aneksom k pogodbi javnih pooblastil (2017) za obdobje od 2016 do 2018 je ministrica za zdravje podala podlago za ustanovitev posebne delovne skupine, ki bo ob sodelovanju z visokošolskimi zavodi in ustreznimi kliničnimi okolji pripravila predlog vsebine in trajanja posamezne specializacije, obseg znanj in veščin ter druge zahteve, ki jih mora specializant izpolniti do zaključka specializacije, ter vsebino specialističnega izpita.

S sprejetjem Zakona o spremembah in dopolnitvah določenih zakonov s področja zdravstvene dejavnosti (2016) je tudi Slovenija v svoj pravni red uvedla implementacijo člena 31 o medsebojnem priznavanju poklicnih kvalifikacij glede na Direktivo 2005/36/EC, dopolnjeno z Direktivo 2013/55/EU. S tem je dokončno jasno, kdo je v slovenskem prostoru v skladu z omenjeno direktivo izobražena medicinska sestra oz. babica, to sta diplomirana medicinska sestra oz. diplomirani zdravstvenik in diplomirana babica oz. diplomirani babičar. Drugi zelo pomemben korak za izobraževanje na področju zdravstvene nege v slovenskem prostoru pa je bil vpis prve generacije študentov na doktorski študijski program zdravstvene nege v okviru Fakultete za zdravstvene vede Univerze v Mariboru.

Kakovost izobraževanja na vseh ravneh je in bo tudi v prihodnosti odgovornost vseh izobraževalnih institucij in kliničnih okolij. Pri tem ne gre le za

izobraževalni proces kot tak, vse bolj pomembna je in bo postajala motivacija za zaposlovanje v zdravstveni negi. Podatki Svetovne zdravstvene organizacije iz leta 2013 kažejo, da se v zdravstveni negi izkazuje 50-odstotni primanjkljaj, kar pomeni pomanjkanje skoraj devet milijonov medicinskih sester po vsem svetu (World Health Organization, 2016). Podatki, ki so razvidni iz poročil Stalne delovne komisije za slovensko kategorizacijo zahtevnosti bolnišnične zdravstvene nege (SKZBZN) za obdobje 2008–2013, kažejo na 20- do 26-odstotno pomanjkanje izvajalcev zdravstvene nege že zgolj na bolnišničnih oddelkih slovenskih bolnišnic (Končno poročilo Delovne skupine za izdelavo poročila kadrovskih standardov za področje sekundarne in terciarne zdravstvene dejavnosti na področju zdravstvene in babiške nege – bolnišnična dejavnost, 2015).

Sstarajočo se populacijo bodo aktivnosti diplomiranih medicinskih sester v prihodnje usmerjene v zagotavljanje specifičnih potreb le-te, kar pa že danes v ospredje postavlja velik pomen zdravstvene vzgoje in promocije zdravja, strokovnjak za le-to je prav diplomirana medicinska sestra. Ob prejemu nagrade ICN leta 2015 – zlato nagrado za vključevanje članstva ICN podeljuje strokovnim združenjem, ki imajo vključenih več kot 75 odstotkov izvajalcev zdravstvene nege v državi članici – smo začutili, da bi z vsem potencialom, ki ga premoremo s skoraj 15.000 prostovoljnimi člani, morali odločno zavzeti stališče do zakonske ureditve zdravstvene in babiške nege kot dveh pomembnih reguliranih poklicev znotraj EU.

Pomembno vlogo preteklega in sedanjega časa ter zagotovo tudi prihodnosti slovenske zdravstvene in babiške nege predstavlja *Obzornik zdravstvene nege*, ki še vedno ostaja edina in zato še toliko bolj pomembna strokovna revija *Zbornice – Zveze*, ki s svojimi znanstvenimi in strokovnimi vsebinami pomembno vpliva na pridobivanje novih znanj medicinskih sester in babic ter s tem na razvoj zdravstvene in babiške nege v slovenskem prostoru (Ažman, 2016). Razvoj revije je samozavestno usmerjen v pridobitev statusa revije s faktorjem vpliva. Prepričana sem, da bodo k temu bistveno pripomogli izvorni znanstveni in pregledni znanstveni članki, ki so in bodo plod novopridobljenih raziskovalnih znanj magistrskih in doktorskih študentov. Brez naprednih znanj, opredeljenih v vseh pomembnih dokumentih, tudi v smernicah EFN, ni sodobne zdravstvenonegovalne obravnave pacienta, ki vključuje promocijo zdravja, zdravstveno vzgojo, izvajanje temeljnih življenjskih aktivnosti ter raziskovanje, kakovost in varnost, temelječo na etiki skrbi (Ažman, 2016).

V okviru *Zbornice – Zveze* je bil z namenom nadgradnje stroke, organizacije in raziskovanja ustanovljen Center SKOR – Nacionalni center za strokovni, karierni in osebostni razvoj medicinskih sester in babic. Čas bo pokazal, ali je center morda dobra podlaga za ustanovitev prvega samostojnega

raziskovalnega inštituta zdravstvene in babiške nege v Republiki Sloveniji. Želja, vizija in utemeljena potreba vseh mojih predhodnic je tudi lasten zakon. Toda nam nasproti stoji nezainteresiranost politike in drugih vplivnih poklicnih skupin v zdravstvu, čeprav medicinske sestre in babice predstavljajo polovico vseh zdravstvenih delavcev v državi.

Zlasti v zadnjih letih se je pokazala tudi potreba po tesnejšem medpoklicnem sodelovanju in bolj aktivnem vključevanju uporabnikov v zdravstveno obravnavo. Prihodnost so tudi številni drugi izzivi, predvsem razvoj drugih področij, zlasti medicine, ki bodo spreminjali vlogo izvajalcev zdravstvene nege. Nepredstavljivo prihodnost predstavlja tudi razvoj informacijske tehnologije vključno z varovanjem posameznikovih podatkov in etičnimi dilemami. Naša prihodnost sta tudi še višja kakovost izobraževanja in ustrezno ter s kadrovskimi normativi načrtovano zaposlovanje v zdravstveni in babiški negi. Bdeli bomo nad vsemi področji v zdravstvenem sistemu in družbi nasploh, za katere smo prepričani, da nam pripadajo in da moramo biti vanje vključeni. Verjamemo in smo prepričani, da ima prihodnost tako v naši stroki kot tudi organizaciji tudi svetle strani. Dokler bomo povezani, lojalni stroki in organizaciji, dokler se bomo združevali in ne razdruževali, se nam za slovensko zdravstveno in babiško nego ter oskrbo ni treba bati.

Literatura

Ažman, M., 2016. Profesionalna revija kot eden od pomembnih dosežkov nacionalne strokovne organizacije: ob 50. obletnici izhajanja *Obzornika zdravstvene nege*. *Obzornik zdravstvene nege*, 50(2), pp. 104–106.

<http://dx.doi.org/10.14528/snr.2016.50.2.101>

EFN smernice za implementacijo člena 31 o medsebojnem priznavanju poklicnih kvalifikacij glede na Direktivo 2005/36/EC, dopolnjeno z Direktivo 2013/ 55/ EU, 2015. Ljubljana: Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije. Available at: https://www.zbornica-zveza.si/sites/default/files/doc_attachments/efn_smernice_za_objavo_na_spletni_strani_17_7_2015.pdf [23. 8. 2017].

Hanlon, A., 2015. Improving healthcare outcomes and accessibility in the USA: the advanced practice nurse. *Obzornik zdravstvene nege*, 49(2), pp. 84–89.

<http://dx.doi.org/10.14528/snr.2015.49.2.64>

Kodeks etike v zdravstveni negi in oskrbi Slovenije in Kodeks etike za babice Slovenije, 2014. Ljubljana: Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije.

Kodeks etike za babice, 2011. Ljubljana: Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveza društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije, Sekcija medicinskih sester – babic Slovenije.

Končno poročilo Delovne skupine za izdelavo poročila kadrovskih standardov za področje sekundarne in terciarne zdravstvene dejavnosti na področju zdravstvene in babiške nege – bolnišnična dejavnost, 2015. Ljubljana: Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije– Zveza društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije.

Organizacija absolventk šol za sestre, 1927. *Zapisnik prvega občnega zbora*. [interni vir]. Ljubljana: Organizacija absolventk šole za sestre Zavoda za socialno higiensko zaščito dece.

Poplas Susič, T., 2017. The family medicine reference clinic: an example of interprofessional collaboration within a healthcare team. *Obzornik zdravstvene nege*, 51(2), pp. 112–115.

<https://doi.org/10.14528/snr.2017.51.2.179>

Zakon o spremembah in dopolnitvah določenih zakonov s področja zdravstvene dejavnosti (ZDZPZD), 2016. Uradni list Republike Slovenije št. 88.

Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveza društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije, 2011. *Poslanstvo, vizija, vrednote*. Ljubljana: Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije. Available at:

http://www.zbornica-zveza.si/sites/default/files/doc_attachments/poslanstvo_vizija_in_vrednote.pdf [24. 8. 2017].

Zveza društev medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije, 1997. *Jubilejni zbornik ob 70-letnici Zveze društev medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije in Zbornice zdravstvene nege Slovenije: 1927–1997*. Ljubljana: Zbornica zdravstvene nege Slovenije.

Železnik, D., Brložnik, M., Buček Hajdarević, I., Dolinšek, M., Filej, B., Istenič, B., et al., 2008. *Poklicne aktivnosti in kompetence v zdravstveni in babiški negi*. Ljubljana: Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije. Available at:

http://www.zbornica-zveza.si/sites/default/files/doc_attachments/poklicne_aktivnosti_in_kompetence08_0.pdf [24. 8. 2017].

World Health Organization, 2016. *Globalne strateške usmeritve dejavnosti zdravstvene in babiške nege 2016–2020*. Ljubljana: Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije. Available at:

<https://www.zbornica-zveza.si/sl/who-globalne-strateske-usmeritve-dejavnosti-zdravstvene-babiske-nege-2016-2020> [24. 8. 2017].

80 let organiziranega delovanja medicinskih sester na Slovenskem, 2007. *Obzornik zdravstvene nege*, 41(Suppl 1), pp. 1–82. Available at:

<http://www.obzornikzdravstvenenege.si/2007.41.2.1> [24. 8. 2017].

Citirajte kot/Cite as:

Ažman, M., 2017. 90 let organiziranega delovanja medicinskih sester na Slovenskem: iz preteklosti skozi sedanost v prihodnost. *Obzornik zdravstvene nege*, 51(3), pp. 184–189. <https://doi.org/10.14528/snr.2017.51.3.194>